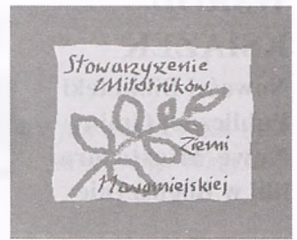

WIADOMOŚCI LOKALNE

Miesięcznik Mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Wartą

nr 6/171

Czerwiec/Lipiec/Sierpień 2013

ROK XIII

Cena 2,20

ISSN 1508-3446

W NUMERZE:

Polska Biega 2013

czytaj na stronie 6

Teatr młodzie- żowy „Sza- re myszki” ze „Szkołą Uczuć”

czytaj na stronie 8

Odjazdowy bi- bliotekarz

czytaj na stronie 12

Nowy projekt nowomiejskiej biblioteki

czytaj na stronie 15

Życie i twór- czość ks. Jana Twardowskiego

czytaj na stronie 16

Ostatnie wydanie WL!!!

Nowy chodnik

W pierwszych dniach czerwca rozpoczęły się prace związane z wymianą chodnika na ulicy Szkolnej w Nowym Mieście nad Wartą. Prace dotyczyły odcinka od przychodni lekarskiej do skrzyżowania ulic Szkolnej ze Strzelecką, w miejscu gdzie ani szerokość ani stan nawierzchni chodnikowej nie gwarantował pieszym bezpieczeństwa. Wysłuzone płytki chodnikowe zastąpiono kostką brukową.

zobacz i czytaj na stronie 4 i 5

Promocja najnowszej książki!

czytaj na stronie 13

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nowości Biblioteki
Publicznej Gminy
Nowe Miasto oraz
filii w Boguszynie

*„Książka nierozdzielny
towarzysz, przyjaciel bez
interesu, domownik bez
narzekania.”*

/Ignacy Krasicki/

POWIEŚĆ OBYCZA- JOWA

*Wyznania Katarzyny
Medycejskiej* – C.W. Gortner. Jako czternastolatka Katarzyna medycejska, księżna rodu włoskich Medyceuszów, zostaje poślubiona Henrykowi, następcy tronu francuskiego. Z rodzinnej Florencji udaje się do ojczyzny męża, gdzie przez wiele lat pozostaje w cieniu jego kochanki, Diany de Poitiers. Los nie szczydził jej tragedii. Jednak to właśnie przeciwności losu zmuszają Katarzynę do decydowania i działania, przez co staje się jedną z najbardziej wpływowych kobiet XVI – wiecznej Europy. Wydawnictwo Książnica

Pępowina – Majgull Axelsson. Najnowsza powieść tej autorki pokazuje, jak głęboko potrafią tkwić rany zadane w dzieciństwie. Jak matki, chcąc uniknąć błędów swoich rodziców, wychowują dzieci inaczej niż same były wychowywane – czym wyrządzają im jeszcze większą

krzywdę. Opowiedziana historia stanowi dowód na to, że nadmiar miłości może być równie katastrofalny w skutkach niż jej brak.

Wydawnictwo WAB

Obok Julii – Eustachego Rylskiego. Upalne lato roku 1963, „poniemieckie” miasteczko na krańcach Polski. 20-letni Janek Ruczaj spotyka po latach swoją nauczycielkę i jednocześnie miłość, niepokojącą, piękną Julię Neider. Julia pojawia się jednak tylko po to, aby zniknąć.

Wydawnictwo wielka Litera

Szczęście pachnie bżem – Aleksandry Tyl. Poruszająca opowieść o zaufaniu, miłości i przyjaźni, a także o szczęściu zaklętym w zapachach i miejscach...

Wydawnictwo Prozami

POWIEŚCI SEN- SACYJNO-KRYMI- NALNE

Zostań przy mnie – Harlana Cobena. Megan, Ray i Broome. Troje ludzi połączonych skrywanymi za fasadą codzienności sekretami, których istnienia nie podejrzewają nawet ich najbliżsi. Wiele lat temu

w ich życiu wydarzyło się coś, co teraz może je ostatecznie zrujnować. Kolejne tajemnicze zniknięcia mężczyzny w święto Mardi Gras, dokładnie w siedemnastą rocznicę zniknięcia Greena, doprowadzi do ujawnienia łańcucha zbrodni, których nikt dotąd ze sobą nie powiązał...
Wydawnictwo Albatros

Mężczyzna, który przestał plakać – Ninni Schulman.

W cichym, spokojnym Hagfors niewiele się dzieje. Wszyscy znają się od dziecka. Wiedzą o sobie wszystko. I nagle czworo ludzi traci życie. I każdy zaczyna się bać...

Książka jest kontynuacją *Dziewczyny ze śniegiem we włosach*.

Wydawnictwo Amber

Fundusz – M.M. Pełtlińskiej. Thriller z aferą FOZZ w tle. Rdzeń książki został oparty o sprawę Funduszu Obsługi Zadłużenia Zagranicznego. Na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych dochodzi do niespotykanych dotąd spadków, które doprowadziły do ruiny inwestorów, przedsiębiorców i gospodaręk. Piotr Mylczek, młody pracownik Ministerstwa Finansów, zostaje zaangażowany do specjalnego zespołu, który ma wyjaśnić przyczyny zamieszania.

Wydawnictwo Fabryka Sensacji

POWIEŚĆ MŁODZIE- ŻOWA

Sekret-Nik – Marty Fox. To wyjątkowa, niesza-

blonowa książka, przygotowana dla nastolatek. Wraz z bohaterami książki możesz przeżyć bardzo fascynującą przygodę. Jest to również książka, w której można zapisywać swoje uwagi, spostrzeżenia czy też wpisywać ważne dla siebie daty i informacje.

Wydawnictwo Akapit Press

Ja razy dwa – Charlotte Calder. Alice chciała by się zakończy i żeby wszystko inne usunęło się w cień. Niestety, choć od lat spotyka się z Duncanem i nie może mu nic zarzucić, nie jest do końca szczęśliwa. Czegoś jej brak. Czyżby po prostu nie trafiła na właściwego chłopaka? A może to ona nie jest właściwą dziewczyną?

Wydawnictwo Nasza Księgarnia

LITERATURA POPU- LARNO-NAUKOWA

Kwiatki Papieża Franciszka – kard. Jorge Mario Bergoglio. Książka nawiązuje do bardzo popularnego, powstałego w XIII wieku utworu *Kwiatki świętego Franciszka*. To rodzaj duchowego portretu skromnego człowieka, który został papieżem. Zawiera niezwykle wybornie napisane wybrane najpiękniejszych wypowiedzi Jorge Mario Bergoglio jako kardynała oraz wszystkie jego dotychczasowe wystąpienia jako papieża Franciszka. Wydawnictwo M

Oprac.: Maria Tomczak

OD REDAKCJI

Droży Czytelnicy!

To już ostatnie wydanie WL w tej formie. Istnienie takiej gazety jak nasza i tak było ewenementem na skalę krajową (bez środków zewnętrznych i dotacji gminnych). Wszystko ma swój koniec.

Mija prawie sześć lat, od kiedy zostałam redaktorem naszego miesięcznika. Spotykałam się z różnymi opiniami. Niektórzy zarzucali nam brak sensacji i kronikarskość, ale takie były założenia Zarządu SMZN, które wykonywałam. Nie szukaliśmy skandali. Polityki też było mało. Od samego początku ideą powstania WL był kierunek kronikarski. Dziś trudniej „sprzedawać” takie informacje.

Idąc z duchem czasu postaramy się istnieć na portalu społecznościowym Facebook. Będzie to inna grupa odbiorców, ale skoro są młodzi, którzy chętnie się tym zajmą, na pewno warto kontynuować działalność chociaż w takiej formie.

Dziękuję za te prawie sześć wspólnie spędzonych z Państwem lat. Praca w gazecie pozwoliła mi poznać naszą gminę, funkcjonowanie instytucji gminnych oraz poznanie mnóstwa społeczników i aktywistów (jest ich w naszej gminie sporo!).

Dziękuję całemu Zespołowi Redakcyjnemu za współpracę. Przy okazji pragnę podkreślić, że piszący artykuły nie otrzymywali od nas wynagrodzenia. Należności dostawali tylko uczniowie i studenci, dopóki sytuacja finansowa stowarzyszenia na to pozwalała.

Dziękuję Zarządowi SMZN za wieloletnią współpracę i zaufanie, jakim mnie obdarzył.

Nie sposób wymienić wszystkich, ale dziękuję zaangażowanym, którzy sami mnie odnajdowali, nadawali kierunek, doradzali i pomagali.

Dziękuję także za słowa krytyki, która zawsze jest niezbędna, aby mobilizować do dalszych działań.

Nie żegnam się z Państwem na zawsze. Proszę śledzić ogłoszenia i plakaty, bo działalność „Młodych” nadal będzie miała miejsce.

Zapraszamy Państwa na „Dni Ziemi Nowomiejskiej – na wesoło!”, które odbędą się w Nowym Mieście nad Wartą 31 sierpnia i 1 września (niebawem szczegółowe informacje na plakatach!). Tegorocznymi gwiazdami będą: Grzegorz Halama oraz Kabaret Jurki.

Osobiście chciałabym, aby forma drukowana WL jeszcze kiedyś do Państwa wróciła. Może nadejdą lepsze czasy i w przyszłości uda nam się ją kontynuować.

Dziękuję Wam, Droży Czytelnicy, za prawie wspólnie spędzonych sześć lat, bardzo owocnych i wiążących z gminą Nowe Miasto nierodowitej mieszkanki.

Julia Rzepka
redaktor naczelna

Nowy chodnik

W pierwszych dniach czerwca rozpoczęły się prace związane z wymianą chodnika na ulicy Szkolnej w Nowym Mieście nad Wartą.

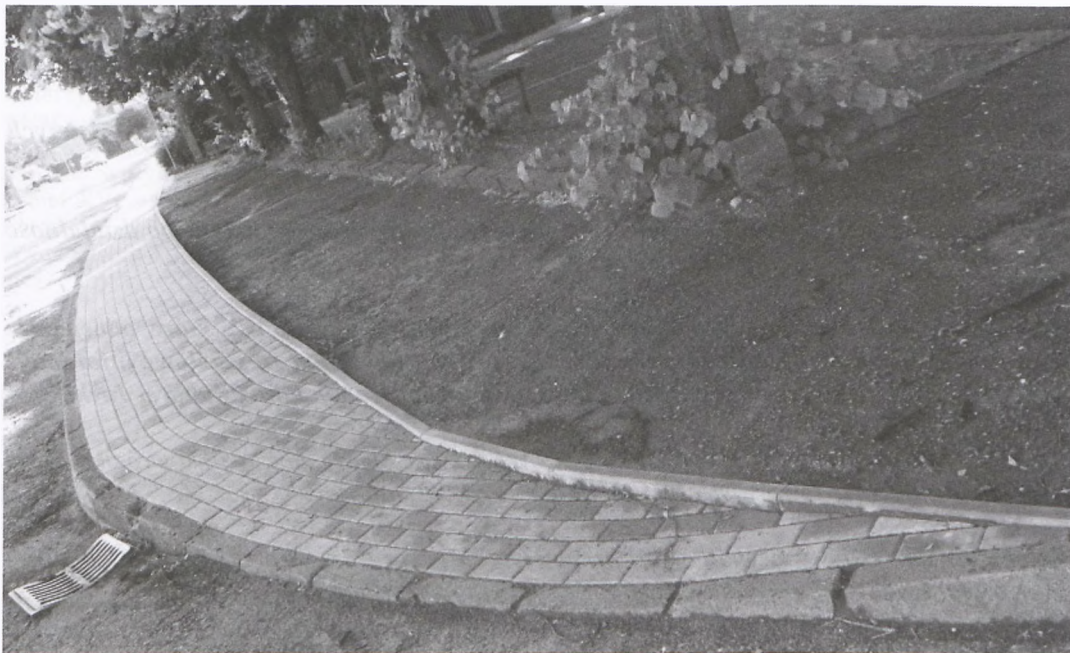
Prace dotyczyły odcinka od przychodni lekarskiej do skrzyżowania ulic Szkolnej ze Strzelecką, w miejscu gdzie ani szerokość ani stan nawierzchni chodnikowej nie gwarantował pieszym bezpieczeństwa. Wysłużone płytki chodnikowe zastąpiono kostką brukową.

Początkowo prace miały zostać przeprowadzone w nieco mniejszym zakresie - na tyle pozwalał i tak napięty w szwach tegoroczny Fundusz Sołecki - jednak dzięki gospodarskiemu podejściu Pana Wójta oraz Pani Sołtys udało się inwestycję rozszerzyć. Należy zaznaczyć również, że część kosztów związanych z poszerzeniem w niektórych miejscach chodnika oraz wykonaniu nowych wjazdów ponieśli właściciele przyległych posesji.

Drodzy Mieszkańcy, aby Wam ułatwić komunikację wykonano najazdy, tam gdzie była konieczność obniżono krawężniki oraz zainstalowano dodatkowe odprowadzenie wody koło przychodni. Efekt tych prac możecie Państwo ocenić sami. Zachęcamy!

W związku z ostatnim wydaniem Wiadomości Lokalnych chcielibyśmy na łamach podziękować wszystkim, którzy wspierają nas w tej nie zawsze łatwej drodze: mieszkańcom, Władzom Gminy oraz druhom OSP w Nowym Mieście nad Wartą. Kierując się przysłowiem „... na tyle krawiec kraje, na ile mu staje...”, staramy się wspólnie pracować dla dobra całej naszej społeczności.

Sołtys i Rada Sołecka

O finansach... w bibliotece

Kurs *O finansach... w bibliotece* kierowany do osób po 50 r.ż. , którego celem było zwiększenie korzystania z usług finansowych w tym bankowości elektronicznej, dobiegł końca. W dniach od 21 – 24 maja odbyły się ostatnie spotkania, które prowadzone były w BPG w Nowym Mieście oraz podległych jej filiach. W kursie wzięło udział 21 osób, w tym dwie osoby z poza naszej gminy. Uczestnicy podczas pięciu spotkań, które odbywały się raz w tygodniu (w każdej placówce) zapoznali się z takimi zagadnieniami: jak racjonalnie gospodarować budżetem domowym; bank przez Internet; lokaty, kredyty i karty – jak wybrać najkorzystniejszą ofertę; ubezpieczenia; bank centralny i inne banki. Wszyscy uczestnicy do kursu e-learningowego podeszli bardzo sumiennie. Na ostatnie spotkanie, które odbyło się 22 maja w BPG, zaproszony został pracownik Banku Spółdzielczego w Nowym Mieście pani Anna Waszak, która w bardzo profesjonalny sposób przybliżyła uczestniczkom warunki zakładania lokat, korzyści brania kredytów w bankach a nie parabankach oraz plusy posiadania konta i kart elektronicznych. Uczestniczki z takiej formy podsumowującej wszystkie moduły kursu były bardzo zadowolone. Na zakończenie spotkania każdy z uczestników dostał certyfikat potwierdzający ich udział w kursie.

A.M.

Polska Biega 2013

W niedzielę 9 czerwca odbył się kolejny bieg w ramach akcji Polska Biega.

W całej Polsce biegi odbywały się w weekend 25-26 maja, ale u nas z różnych względów w tym terminie odbyć się nie mogły.

Na starcie stanęło 20 zawodników: 10 pań i 10 panów. W tej grupce jedynym „nordic-walkerem” był niezawodny pan Mieczysław Rzepka.

Ze względu na podwyższony poziom Warty organizatorzy zmuszeni byli do zmiany trasy: zamiast wzdłuż Warty zawodnicy biegli do Komorza, gdzie około 500 m musieli pokonać asfaltem i wrócili na parking koło baru- całość to 3460 m.

W kategorii mężczyzn wygrał faworyt Adam Kowalewski (na zdjęciu) z rewelacyjnym czasem 11: 18.60, drugie miejsce ex aequo zajęli Józef Janicki i Krzysztof Szczotka (13:11.03), a trzeci przybiegł Michał Bogusz (13:28.82). Wśród kobiet zwyciężyła Daria Miłoszyk (17:04.94), drugie miejsce zajęła Karolina Miłoszyk (18:03.44), a trzecie- Martyna Menzel (18:51.57). W kategorii dzieci dyplomy otrzymali: Angelika Gniewoska (25:56.26), Jacek Kumoch (22:17.98) i Kacper Karmiński (25:40.93). Jacek Kumoch otrzymał też dyplom dla najmłodszego zawodnika, a Mieczysław Rzepka dla najstarszego.

Organizatorzy (KS „Obieżyświat”) dziękują gorąco za pomoc w organizacji Annie i Dariuszowi Janiszewskim (Piekarnia Puchatek), Wiesławie i Markowi Łuczakom, Magdalenie Florczak, Józefowi Janickiemu, Judycie Pasternak, Przemysławowi Jankowskiemu oraz paniom: Karmińskiej i Janeckiej.

A oto wyniki pozostałych uczestników: kobiety: Zofia Łuczak(19:40), Małgorzata Grześkowiak (20:57), Joanna Kumoch (21:33), Lidia Janicka (22:23), Natalia Janecka (23:12), Amelia Czeszyk (24:23), mężczyźni: Szymon Kumoch (18:40), Mikołaj Kowalski (22:13), Mieczysław Rzepka (26:07), Henryk Gołębiak (26:13).

P.C.

WYKACJE 2013

GOK GMINNY OŚRODEK KULTURY Nowe Miasto n.W.

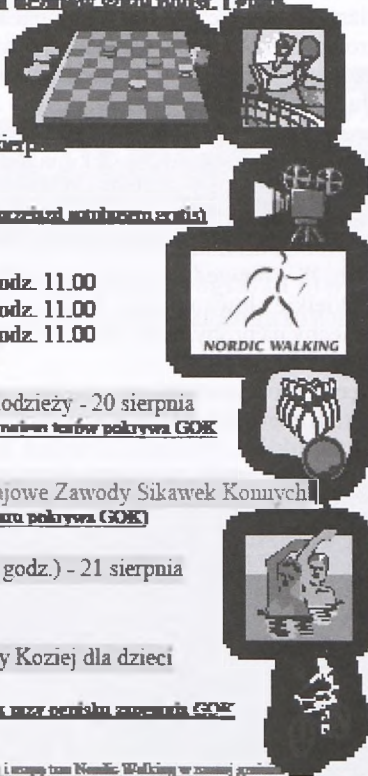
63-040 Nowe Miasto nad Wartą, ul. Poznańska 8a, tel. 61 287-41-56; 603 706 885

Plan lipiec – sierpień

Poniedziałek	- piątek	
godz. 10.00 – 13.00	zajęcia świecicowe i treningi do turniejów (warcaby, szachy, tenis stołowy, gra piłkarska)	
Poniedziałek	godz. 18.00 – 19.00	ZUMBA dla dorosłych (płatna)
Czwartek	godz. 15.00 – 17.00	plenery malarskie lub pracownia (od 25 lipca przy GOK-u)
Piątek	godz. 16.00 – 19.00	turnieje wakacyjne dla uczniów szkół podst. i gimnazjów

Turnieje:

- turniej warszawowy - 19 i 26 lipca
- turniej szachowy - 2 i 9 sierpnia
- turniej tenisowy - 16 i 23 sierpnia
- podsumowanie turniejów – nagrody i dyplomy - 30 sierpnia

Wyjazd do Cinema-City w Poznaniu - 6 sierpnia

(zapisy w biurze GOK-u, grupa min. 35 osób, odpłatność tylko za bilet, posiłek, ubezpieczenie)

Kijki i w drogę – poznamy nasze trasy Nordic Walking

Trasa „Pod krzywą sosną”	- 16 sierpnia	godz. 11.00
Trasa „Rumiankowa”	- 23 sierpnia	godz. 11.00
Trasa „Kozia”	- 30 sierpnia	godz. 11.00

(zapraszamy całe rodziny z kłakami, dzieci poniżej 10 lat z opiekunem)

Na kęgle do Zerkowa - wycieczka rowerowa dla dzieci i młodzieży - 20 sierpnia

(zapisy w biurze GOK-u, dzieci poniżej 10 lat z opiekunem, koszt za warunki torów pokrywa GOK wyjazd godz. 10.15, powrót godz. 12.45)

Wyjazd do Śmigła – 18 sierpnia na X Europejskie i XIII Krajowe Zawody Sikawek Komnych

(zapisy w biurze GOK-u, dzieci poniżej 10 lat z opiekunem, koszt transportu pokrywa GOK)

Wyjazd do Aquaparku w Jarocinie (rezerwacja basenu na 2 godz.) - 21 sierpnia

(zapisy w biurze GOK-u, odpłatność tylko za bilet 2 godz. - 16 zł, posiłek, ubezpieczenie - wyjazd godz. 10.30, powrót godz. 14.15)

Wycieczka rowerowa trasami leśnymi z ogniskiem w Wolicy Koziej dla dzieci i młodzieży - 27 sierpnia

(zapisy w biurze GOK-u, dzieci poniżej 10 lat z opiekunem, posiłek, transport, ubezpieczenie GOK wyjazd godz. 14.00)

Koszt uczestnik Nordic Walking (i wycieczek rowerowych) i strażnik, ubezpieczenie od dojazdów i koszty tras Nordic Walking w swojej gminie

Imprezy letnie w Gminie Nowe Miasto:

7 lipca	- Powitanie lata w Chwałęcinie
3 sierpnia	- Zabawa pod gwiazdami z DJ przy strażnicy w Nowym Mieście
18 sierpnia	- Dożynki w Kruczynie
31 sierpnia	- Dożynki w Chromcu
1 września	- Zakończenie wakacji w Chociczy

Zapraszamy

Teatr młodzieżowy „Szare myszki” ze „Szkołą Uczuć”

4 czerwca na scenie Gminnego Ośrodka Kultury w Nowym Mieście nad Wartą zaprezentowały się dziewczęta z młodzieżowego teatru „Szare myszki”.

Sztuka zatytułowana „Szkoła Uczuć” została napisana przez same aktorki, na podstawie książki Nicholasa Sparksa „A Walk to Remember”. Dziewczęta przedstawiły historię przyjaźni rozgrywaną się w murach szkolnych. Dwie grupy rówieśnicze „Landryny” i „Emo”, początkowo nie przepadały za sobą, z czasem uczą się tolerancji i wzajemnej akceptacji. Wzruszeni widzowie oklaskiwali grę aktorską dziewcząt oraz świetnie wykonane piosenki. W rolach głównych wystąpiła Agnieszka Kudaj z Chwałęcina, Julia Kaczmarek z Chociczycy oraz Dominika Stachowiak z Wolicy Pustej. Ponadto wystąpiły: Karina Wielgosz, Patrycja Szymańska z Radlińca, Oliwia Poll, Agata Narojczyk, Natalia Mróz z Nowego Miasta nad Wartą, Sara Michałowska, Natalia Wojciechowska z Wolicy Nowej, Maria Łuczak z Chociczycy, Natalia Nawrocka z Wolicy Pustej oraz Alicja Roszak z Kłęki. Niektóre aktorki wcieliły się podczas spektaklu w kilka ról, np. panią dyrektor i mamę Julii zagrała Oliwia, natomiast Sara była członkinią grupy „Emo” oraz reżyserką szkolnego przedstawienia. Dziewczynki brawurowo wykonały piosenki z repertuaru Libera, czy Kai Paschalskiej. Aktorkom oraz widzom zgromadzonym dziś w GOK podziękował dyrektor ośrodka, Maciej Kuderczak oraz pani dyrektor Zespołu Szkół w Kłęce, Róża Doerffer - Jambor, która stwierdziła, że tak jak w sztuce w życiu, musi się czasem wydarzyć coś tragicznego, żeby spojrzeć na swoje postępowanie zupełnie z innej perspektywy. W nagrodę zaprosiła aktorki na lody! „Nie było łatwo, podczas rocznych przygotowań, w pełnej obsadzie aktorskiej spotkaliśmy się może kilka razy. Kilkakrotnie zmienialiśmy fabułę spektaklu, ponieważ nie mamy w teatrze chłopców, musieliśmy tak napisać sztukę, by występowały w niej same dziewczynki. Uczennice zaprezentowały się jednak znakomicie i bardzo im za to dziękuję. Byłyście wspaniałe!” - powiedział opiekun i reżyser spektaklu Artur Pachala, nauczyciel Zespołu Szkół w Kłęce. Wielkie słowa uznania należą się rodzicom dzieci, którzy nie zważając na trudy przyzwolili swe pociechy na próby, które prowadzone były w Gminnym Ośrodku Kultury w Nowym Mieście nad Wartą.

Teatr będzie kontynuował swą działalność od września 2013 roku, już dziś zapraszamy serdecznie wszystkich chętnych. Może pojawią się również chłopcy? :-)

apa

*10 maja o godzinie 22:30 w Nowym Mieście na stacji PKN Orlen nieznany sprawca dokonał kradzieży 38,10 l paliwa na kwotę 203,35 zł. Sprawę prowadzi Rewir Dzielnicowych.

*14 maja o godzinie 16:45 po raz kolejny na stacji PKN Orlen zanotowano kradzież 38,04l paliwa na kwotę 200,09 zł. Sprawa prowadzona przez Rewir Dzielnicowych.

*27 maja około godziny 6-tej rano na drodze prowadzącej z Boguszyna do Chocicza kierująca motorowerem marki ventus najechała na opuszczone, oznaczone rogatki na przejeździe ko-

lejowym. 52 -latka z obrażeniami ciała została przewieziona do szpitala.

* 31 maja o godzinie 22:30 w Nowym Mieście na ul. Poznańskiej kierowca samochodu ciężarowego marki Renault nie zachował bezpiecznej odległości między pojazdami i uderzył w tył samochodu osobowego marki Renault Megane. Sprawcę kolizji ukarano mandatem karnym.

* 4 czerwca wczesnym rankiem o godzinie 4:30 w Nowym Mieście na stacji PKN Orlen nieznany sprawca poruszający się autem Ford Escord koloru zielonego, dokonał kradzieży 31,98 l paliwa na kwotę 173,65 zł.

W okresie od 5 maja do 6 czerwca funkcjonariusze zostali wezwani do 8 interwencji.

Z ksiąg Urzędu Stanu Cywilnego

Odeszli od nas:

*Czesława Frąckowiak, Boguszynek,
1930 r.*

Aniela Zachariasz, Komorze, 1936 r.

Roman Olbrzymek, Chocicza, 1958 r.

Stanisław Pastuszek, Boguszynek, 1965 r.

Włodzimierz Surdyn, Klęka, 1953 r.

Edmund Wojcieszak, Dębno, 1945 r.

*Rodzinom zmarłych składamy wyrazy
współczucia.*

Związek małżeński zawarli:

01.06.2013 r. - Agnieszka Pawlak/Chocicza i Dawid Hromik/Środa Wlkp.

*08.06.2013 r. - Małgorzata Zielińska/
Chocicza i Artur Kiel/Chromiec*

15.06.2013 r. - Katarzyna Szulc/Boguszyn i Waldemar Nawrocki/Gola

*15.06.2013 r. - Anna Poch/Chocicza
i Łukasz Wieluński/Szyplów*

Promocja najnowszej książki

28 maja odbyła się promocja najnowszej książki wydanej przez bibliotekę.

W 2012 roku biblioteka złożyła wniosek do Lokalnej Grupy Działania „Zaścianek” w Żerkowie na dofinansowanie wydawnictwa promującego nasze dziedzictwo kulturowe jakim są Krzyże, kapliczki i figury przydrożne. Wniosek przeszedł pierwszą weryfikację pozytywnie i skierowany został do Departamentu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. W styczniu 2013 roku biblioteka podpisała umowę i otrzymała dofinansowanie 15 251 zł na wydanie książki z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Na spotkanie przybyli bardzo licznie mieszkańcy naszej gminy. Pani Halina Czarny, która opracowała tę książkę opowiedziała o pracy nad wydawnictwem. Przygotowała także krótką prezentację niektórych ciekawszych figur i krzyży. Podziękowała za współpracę dyrektorowi Muzeum Regionalnego w Jarocinie za udostępnienie zdjęć i mapy oraz panu Romanowi Jeziornemu, Krzysztofowi Cichoniowi. Publikacja zawiera bogatą dokumentację fotograficzną, którą wykonał pan Eugeniusz Czarny.

Na zakończenie spotkania każdy otrzymał książkę. Wielu skorzystało z obecności autora i prosiło o autograf.

Książka jest dostępna bezpłatnie w bibliotece i jej filiach.

K.M.

Odjazdowy bibliotekarz

W tym roku nasza akcja nie odbyła się bez niespodzianek. Najpierw musieliśmy odwołać rajd zaplanowany na dzień 12 maja z powodu padającego deszczu, ale nie ma tego złego...

Tydzień później 19 maja pogoda nam dopisała i mogliśmy ruszyć na naszą rowerową wycieczkę. Grupa spotkała się przy siedzibie biblioteki i tam zaopatrzeni w pomarańczowe koszulki, chorągiewki i szprychówki z logo akcji ruszyliśmy w wyznaczoną trasę. Nasza grupa okazała się bardzo przekrojowa jeśli chodzi o wiek gdyż były małe dzieci, które wieźli rodzice w fotelikach na swoich rowerach, były starsze, które same jechały no i spora grupa dorosłych cyklistów. Łącznie jechało 38 osób w tym 4 bibliotekarzy. Jechaliśmy trasą przez Komorze Nowomiejskie w kierunku Boguszynka. Tam na początku miejscowości czekał na nas pan Roman Jeziorny, dyrektor Zespołu Szkół w Chociczy, który powiedział kilka słów na temat historii Boguszynka. Następnie cała grupa udała się do zabytkowego drewnianego kościółka, którego historię opowiedział nam w jego wnętrzu pan Roman Jeziorny. Podziękowaliśmy za gościnę, zrobiliśmy wspólne, pamiątkowe zdjęcie i ruszyliśmy dalej w stronę Roguska. Jednak nie zaplanowaną trasą a drogą przez las, którą polecił nam pan Roman. Niestety, droga okazała się swoistym motocrossem i było troszkę narzekania. Jednak wszyscy szczęśliwie pokonali jej trudy i zmęczeni ale szczęśliwi dotarliśmy do Roguska. Tu mieliśmy przygotowane przez sołtysa wsi pana Henryka Prochownika miejsce do biwakowania. Usiedliśmy w altance i przy kawie i placku drożdżowym wysłuchaliśmy kilku ciekawostek o Rogusku, które przekazała dyrektor biblioteki pani Krystyna Muzolf. Następnie przeprowadziliśmy mini konkurs wiedzy o naszej gminie gdzie każdy mógł otrzymać nagrodę, oczywiście książkę. Kiedy dorośli odpoczywali przy kawie dzieci świetnie bawiły się na placu wokół altanki, chodzenie po ciepłym piasku bez butów to prawdziwa frajda dla maluchów. Dorośli po zregenerowaniu sił przeszli grupą nad Wartę aby podziwiać tam piękne widoki a także wspominać powódzie, które ten teren nieustannie nawiedzają. Na koniec naszego rajdu mieliśmy zaplanowane ognisko i pieczenie kiełbasek. Niestety, mimo iż było ciepło to jednak zbyt silny wiatr i bliskość lasu była przeszkodą w jego rozpaleniu. Panowie strażacy, którzy uczestniczyli w rajdzie zdecydowali, że to było by zbyt niebezpieczne. Wycieczka mimo tego była bardzo udana, a o zmęczeniu szybko zapomnieliśmy. Wracaliśmy leśną drogą opodal leśniczówki a potem w Nowym Mieście rozstaliśmy się...do następnego roku. M.T

Sportowo

Sprawozdanie z finału wielkopolski w piłce nożnej dziewcząt - turnieju „Mała Piłkarska Kadra CzeKa”

Drużyna dziewcząt UKS Ziółka Klęka trenowana przez Ireneusza Janickiego, reprezentująca powiat średzki, grająca w składzie: Klaudia Cicha- bramkarz, Laura Cichoń, Katarzyna Błaszczyk, Oliwia Poll, Weronika Wyparło- obrońcy, Martyna Boguszyńska, Alicja Krzykos, Sandra Cichoń, Maja Szewczyk, Weronika Szymendera i Paula Poll zdobyła Mistrzostwo Wielkopolski LZS, wygrywając finałowy turniej, który odbył się 8 maja na obiektach Klubu Sportowego Kłos Zaniemyśl. W finałowym turnieju spotkało się 10 drużyn a wśród nich ubiegłoroczne Mistrzynie Polski KKS Włóknierz 1925 Kalisz, oraz Medyk Konin, który skupia w swoim zespole najlepsze zawodniczki z całej wielkopolski. Turniej rozegrano w dwóch grupach, a następnie dwie najlepsze drużyny z każdej grupy zagrały systemem „na krzyż”- pierwsza z grupy A, z drugą z grupy B i odwrotnie. Nasze dziewczyny w pierwszym meczu pokonały Szamotuły 4:0, Wolsztyn 4:0, Wrześnię 5:0 i Ostrów 4:0 nie tracąc ani jednej bramki. W półfinale trafiliśmy na drużynę z Wągrowca, która niespodziewanie pokonała zespół Medyka Konin i zajęła w drugiej grupie drugie miejsce za KKS Kalisz. Nasze dziewczyny zagrały kolejny bardzo dobry mecz i pokonały przeciwniczki w stosunku 4:2. W finale spotkał się z faworyzowanym zespołem z Kalisza. Finałowy mecz, po bardzo wyrównanej grze zakończył się bezbramkowym remisem. O pierwszym miejscu zdecydowały rzuty karne, które lepiej egzekwowały nasze zawodniczki, pokonując kaliszanki 3:2. Finał ogólnopolski odbędzie się w lipcu w Opolu, gdzie nasze dziewczyny po raz kolejny będą walczyć o tytuł Mistrza Polski. Miłym akcentem tego turnieju jest fakt powołania aż trzech piłkarek naszego klubu na konsultację kadry wielkopolski, która odbędzie się pod koniec maja w Koninie. Powołania te otrzymały: Cichoń Laura, Cichoń Sandra i Alicja Krzykos.

Sprawozdanie z finału wielkopolski młodziczek w piłce nożnej dziewcząt.

Dziewczęta UKS Ziółka Klęka zdobyły wicemistrzostwo wielkopolski w kategorii młodziczek. W turnieju finałowym który odbył się 6 czerwca zagrały w następującym składzie: Klaudia Cicha i Sara Michałowska- bramkarki, Sandra Cichoń, Katarzyna Błaszczyk, Oliwia Poll, Weronika Wyparło- obrona, Alicja Krzykos, Laura Cichoń, Maja Szewczyk, Weronika Szymendera, Kamila Żarnecka, Julita Jujka i Paula Poll- napastniczki. Finał rozgrywano systemem „każdy z każdym”. W pierwszym meczu nasze dziewczyny pokonały 6:0 zespół Medyka Konin II, następnie pokonały 6:0 Polonię Poznań. W trzecim meczu wygraliśmy z Grodziskiem Wlkp. 2:0. Najważniejszy mecz, który decydował o mistrzostwie wielkopolskim, zegraliśmy z Medykiem Konin. Przez całe spotkanie nasze zawodniczki toczyły wyrównaną grę. Pierwsza połowa zakończyła się wynikiem bezbramkowym. W drugiej połowie bramkę dla Konina zdobyła Klaudia Nogalska, która wykorzystała zawahanie naszej obrony. Przy takim wyniku musieliśmy zaatakować i niestety wykorzystały to zawodniczki z Konina, które z kontry zdobyły drugą bramkę ustalając wynik meczu na 2:0. Wicemistrzostwo wielkopolski to i tak ogromny sukces z którego bardzo się cieszymy. W tym turnieju lepsze były zawodniczki z Konina ale dwa tygodnie wcześniej to nasz zespół wygrał piłkarską kadrę czeKa i w lipcu na obiektach sportowych w Opolu będzie walczył o Mistrzostwo Polski.

Czterech chłopców z Gminy Nowe Miasto n/W wraz ze swoim trenerem i kolegami z Polonii Środa Wlkp. będzie walczyć w sierpniu w Słubicach o Mistrzostwo Polski.

Mikołaj Janicki, Stanisław Kiel, Eryk Kowalski, Bartosz Wolski wraz z trenerem Ireneuszem Janickim i pozostałymi zawodnikami drużyny trampkarzy Polonii Środa Wlkp. reprezentować będą Powiat Środa Wlkp. i jednocześnie Wielkopolskę na Mistrzostwach Polski w turnieju „Piłkarska Kadra CzeKa”. Drużyna trampkarzy w której grają nasi zawodnicy zdobyła Mistrzostwo Wielkopolski w turnieju piłki nożnej „Piłkarska kadra CzeKa”. W finałowym meczu pokonaliśmy zespół Górnika Konin 3:1 i w sierpniu pojedziemy walczyć do Słubic o tytuł Mistrza Polski.

Ireneusz Janicki

RIWAL Sp. z o.o.

e-mail: biuro@riwal.com.pl
www.riwal.com.pl

*ul. Śremska 1 63-040 Nowe Miasto n/Wartą
tel (61) 28 66 024 fax (61) 28 74 634*

Oferujemy
OKNA PCV,
STOLARKĘ ALUMINIOWĄ
PROJEKTOWANIE, PRODUKCJĘ I MONTAŻ

**Dla klientów z okolic Nowego Miasta
specjalne rabaty !!!**

UWAGA!

**Skorzystaj z naszej
oferty reklamowej!**

*Za jeden moduł reklamowy (6,5 cm x 9 cm)
zapłacisz tylko: 25 zł!*

*Reklama na całej stronie kosztuje tylko 200 zł!
Oferujemy zniżki za wielokrotną emisję ogłosze-
nia!*

Za trzy emisje zapłacisz 5% mniej!

Za sześć emisji zapłacisz 10% mniej!

Za dwanaście emisji zapłacisz 20% mniej!

Teraz łatwiej się z nami skontaktować.

Możesz wysłać zlecenie: lokalne@interia.pl

Zadzwoń: (0) 697-020-711

lub dostarczyć reklamę

w jedno z naszych miejsc kontaktowych.

Zapraszamy!!!

*Zachęcamy do współpracy! Wszelkie infor-
macje i materiały można składać w czytelni
Biblioteki Publicznej Gminy w Nowym
Mieście oraz sekretariacie firmy Riwal.*

Redakcja WL

**WIADOMOŚCI
LOKALNE**

*Kupon na bezpłatne
ogłoszenie*

Treść ogłoszenia: _____

_____

_____

_____

Nowy projekt nowomiejskiej biblioteki

Wraz z początkiem roku Biblioteka Publiczna Gminy Nowe Miasto nad Wartą otrzymała dofinansowanie w kwocie 16 234,54 z Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich na projekt pt.: „Pamiętki czasu – magiczne zakątki Gminy Nowe Miasto nad Wartą”.

Działanie obejmuje kilka punktów:

- Początek lipca - 12 warsztatów plastycznych w plenerze ze znaną plastyczką, graficzką, ilustratorką książek dla dzieci – Elżbietą Krygowską-Butlewską. Warsztaty skierowane są dla dzieci w wieku 6-12 lat i zostaną przeprowadzone w Boguszynie, Dębnie, Klęce, Kruczynie, Skoraczewie i Szyplowie. Warsztaty zostaną przyprowadzone dla 6 grup 15 osobowych i trwać będą 3 godziny. Każda grupa będzie miała okazję uczestniczyć w dwóch warsztatach literacko-plastycznych. Pod okiem fachowca uczestnicy wykonają na jednym warsztacie przyrodniczy zakątek swojej miejscowości, natomiast na drugim miejscowy zabytek.
- Październik - listopad – wydanie książki pt.: „Pamiętki czasu - magiczne zakątki Gminy Nowe Miasto nad Wartą”, która proponowałaby wybrane zakątki naszej gminy. Książka będzie zawierać 12 wierszy znanej autorki książek dla dzieci i młodzieży Urszuli Kozłowskiej, opisujących zilustrowane na warsztatach zakątki, 12 fotografii zakątków wykonanych przez lokalnego fotografa Dariusza Paszkiewicza oraz 12 fotografii najciekawszych prac dzieci i młodzieży wybranych przez Elżbietę Krygowską-Butlewską, po jednej z każdego warsztatu.
- Listopad – wernisaż prac i promocja książki - wszystkie wykonane na warsztatach prace będzie można obejrzeć na wernisażu wystawy zorganizowanej na zakończenie projektu. Uczestnikami wernisażu będą: E. Krygowska-Butlewska, U. Kozłowska, D. Paszkiewicz, dzieci uczestniczące w projekcie z rodzicami oraz mieszkańcy. Wszyscy uczestnicy warsztatów otrzymają wydaną książkę oraz certyfikaty uczestnictwa w warsztatach plastycznych, ponadto autorzy najciekawszych prac zamieszczonych w publikacji dodatkowo otrzymają zestaw materiałów plastycznych.

Bliższe informacje dotyczące projektu zamieszczane będą na stronie internetowej biblioteki oddzielnymi plakatami.

Życie i twórczość ks. Jana Twardowskiego

Już po raz drugi dzięki współpracy Oddziału dla Dzieci BPG Nowe Miasto nad Wartą oraz Szkoły Podstawowej im. ks. J Twardowskiego w Kolniczkach uczniowie kl. IV-VI SP z Boguszyna, Chociczy, Klęki i Kolniczek mogli podzielić się wiedzą o znakomitym pisarzu, poecie i ks. w jednej osobie, mianowicie Janie Twardowskim. 24 osobowa delegacja szkół została podzielona na trzyosobowe drużyny. Każdy uczestnik wylosował drużynę, z którą później współpracował. Takim sposobem w konkursie walczyło ze sobą 8, trzyosobowych niezależnych drużyn. Każda drużyna miała za zadanie odpowiedzieć na trzy pytania, jednocześnie szukając odpowiedzi w źródłach nieelektronicznych. Drugie zadanie polegało na pięknym przeczytaniu wylosowanego wiersza przez przedstawiciela danej drużyny. Trzecie i czwarte zadanie polegało na wykonaniu tak jakby prezentacji multimedialnej za pomocą kartek, kredek i pisaków oraz ciekawym jej przedstawieniu. Po dokładnych obserwacjach, wysłuchaniu drużyn i konsultacji komisja w składzie: Aleksandra Hyżorek, Krystyna Muzolf oraz Małgorzata Pacholska

przyznała miejsce I drużynie, w której skład wchodzi: Natalia Sot, Marcin Kizewski oraz Wojciech Mizera.

Każdy uczeń otrzymał dyplom uczestnictwa oraz informator wydany przez BPG Nowe Miasto nad Wartą pt.: Walory przyrodnicze Ziemi Nowomiejskiej, natomiast drużynie, która zdobyła I miejsce wręczone zostały Słowniki języka polskiego Wydawnictwa Langenscheidt.

PaM

WIADOMOSCI LOKALNE redaguje zespół w składzie: Julia Rzepka (redaktor naczelna), Magdalena Floreczak, Monika Buchwald, Czesław Jarecki, Maciej Kuderczak, Mieczysław Rzepka, Teresa Antczak, Iwona i Piotr Czeszyk, Maria Stamierowska, Maria i Roman Jeziorni, Agata Strugała, Małgorzata Kuderska - Paszkiewicz, Krystyna Muzolf, Maria Tomczak, Dagmara Swierkowska, Krzysztof Cichoń, Zbigniew Zdunek, Łukasz Wachowiak, Szymon Odolanowski, Natalia Królak, Maciej Kuderczak, Jacek Nyezke.

Skład komputerowy: Julia Rzepka

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów oraz zmiany tytułów.

Wydawca: Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Nowomiejskiej.

Adres redakcji: ul. Poznańska 12, 63-040 Nowe Miasto n. Wartą.

Telefon do redakcji: (0) - 697-020-711 e-mail: lokalne@interia.pl

Druk: Drukarnia ABEDIK Poznań, ul. Ługańska 1, 61-311 Poznań, tel. +(48 61) 6246102

Zanieczyszczenie powietrza w świetle monitoringu technicznego

Instytut Badawczy Leśnictwa od paru lat prowadzi na terenie całego kraju pomiary zanieczyszczeń powietrza, tzw. monitoring techniczny. Polegają one na comiesięcznych pomiarach zanieczyszczeń atmosfery w ustalonych punktach kontrolno-pomiarowych. Dotyczą stężeń dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x), fluoru (F) oraz opadu pyłów.

Uwzględniając rozmieszczenie punktów pomiarowych utworzono rejonu zagrożenia, których granice pokrywają się z granicami nadleśnictw. Teren naszej gminy wchodzi w skład rejonu jarocińskiego. Mamy w nim dwa punkty pomiarowe: w Leśnictwie Radlinie w Chrzanie i w Leśnictwie Sarnice (gmina Miłosław). Na podstawie analiz i wyników pomiarów określono stopnie skażenia środowiska.

Zanieczyszczenie powietrza dwutlenkiem siarki wynosiło w roku 1989/1990 29.961 mg na m² na dobę. W Wielkopolsce, która obejmuje 27 rejonów, znajdujemy się na 22 miejscu w grupie tzw. średnich skażeń, mieszczących się w przedziale od 10.001 do 30.000 mg/m²/dobę.

Zdecydowanie gorzej wyglądają wyniki zanieczyszczeń powietrza fluorem — wartość średnia wynosi u nas 0,076 mg/m²/dobę i powoduje, że znajdujemy się w tzw. grupie wysokich skażeń od 0,061—0,100 mg/m²/dobę. Bardziej zanieczyszczone pod tym względem są jedynie okolice Wrześni, Pleszewa i Kościana.

Największy stopień zanieczyszczenia powodują tlenki azotu, których wskaźnik w rejonie jarocińskim wynosi średnio 0,726 mg/m²/dobę i plasuje go w grupie wysokich stężeń (0,501—1,000). Gorzej jest jedynie w rejonie Kalisza.

Pod względem opadu pyłów zajmujemy w Wielkopolsce 20 miejsce i znajdujemy się w grupie średnich skażeń przy opadzie 1.709 g/m²/miesiąc. Dla porównania rejon w okolicach Poznania, Ostrowa Wlkp., Góry Śląskie i Konina mają ten wskaźnik 2—2,5-krotnie większy.

Monitoring techniczny analizuje jedynie jeden element skażenia środowiska — zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Nie zajmuje się badaniami stanu wód powierzchniowych i gruntowych oraz procesów glebowych. Elementy te obejmuje monitoring biologiczny, który wymaga osobnego omówienia.

Janusz WILCZYŃSKI

Czym oddychamy?

Współczesny człowiek, żyjący w warunkach postępującego kryzysu ekologicznego, zmuszony jest oddychać zatrutym powietrzem, pić brudną wodę i spożywać skażoną żywność. Uruchomiony przez nas powolny proces degradacji środowiska przyrodniczego zaczyna coraz bardziej zagrażać naszej egzystencji. Jak długo jeszcze będziemy w stanie współistnieć z siłami nas niszczącymi, które sami wyzwalamy?

Przeprowadzone w ostatnich latach analizy stanu zdrowia Polaków, wykazały we wszystkich grupach wiekowych znaczne obniżenie ogólnej odporności i w związku z tym zwiększoną zapadalność na różne choroby. Stan ten spowodowany jest prawie wyłącznie postępującym kryzysem ekologicznym. Spośród wszystkich charakteryzujących go czynników, zatrute powietrze najbardziej dotkliwie oddziałuje na naturalne zdolności przystosowawcze człowieka. Substancje w nim zawarte mimo względnie niewielkiego i pozornie bezpiecznego stężenia, zatrują powoli i w sposób ciągły.

W Polsce głównym źródłem zanieczyszczenia jest emisja będąca wynikiem spalania węgla. Charakteryzuje się ona dużym udziałem zanieczyszczeń pyłowych — w skład których wchodzi tlenki krzemu, glinu, wapnia i żelaza oraz metale ciężkie i policykliczne węglowodory aromatyczne; jak również gazów — dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla. W czasie spalania węgla przedostają się do atmosfery również w niewielkich ilościach niektóre pierwiastki toksyczne, jak np. fluor.

Przeprowadzone w ostatnich latach badania wykazały istnienie statystycznej zależności między zachorowalnością na choroby, nazywane często chorobami ekologicznymi, a stopniem skażenia powietrza.

Specjaliści najwięcej uwagi poświęcają toksyczności związków siarki. Już w połowie lat sześćdziesiątych udowodniono, że dwutlenek siarki, nawet w małych stężeniach, prowadzi do zmian zapalnych błony śluzowej dróg oddechowych. Liczne badania wykazały istnienie dodatkowej korelacji między stężeniem dwutlenku siarki w powietrzu a zachorowalnością na zapalenie oskrzeli.

Wiele badań przeprowadzonych w ostatnich latach wskazuje, że zanieczyszczenie powietrza, szczególnie dwutlenkiem siarki, tlenkiem azotu i węglowodorami aromatycznymi sprzyja wzrostowi schorzeń nowotworowych. Ich wpływ rakotwórczy udowodniono eksperymentalnie i epidemiologicznie.

Powstały przy spalaniu paliw węglowych tlenek węgla odgrywa zmienną rolę w patogenezie miażdżycy naczyń wieńcowych. Liczne zawałów w określonym rejonie koreluje ze wzrostem stężenia tlenku węgla w powietrzu atmosferycznym. W miastach w przypadku wystąpienia intensywnych zanieczyszczeń powietrza, choroby serca i układu krążenia są jedną z głównych przyczyn zgonów. Emitowany do atmosfery tlenek węgla prowadzi również do zaburzeń w pracy centralnego układu nerwowego, które objawiają się

bólami głowy, bezsennością i złym samopoczuciem.

Pyłowe zanieczyszczenia atmosfery są często przyczyną chorób przedniego odcinka oka. Zapalenia spojówek występują częściej w rejonach silnego skażenia powietrza.

Zanieczyszczenia powietrza powodując schorzenia zapalne i alergiczne układu oddechowego, stwarzają podatny grunt dla inwazji bakterii i wirusów. Mimo ogromnego postępu farmakoterapii, notuje się wzrastającą zapadalność na bakteryjne i wirusowe choroby układu oddechowego. O społecznym znaczeniu tych chorób świadczy fakt, że wysuwają się one od wielu lat na pierwsze miejsce wśród przyczyn absencji chorobowej w Polsce.

Skażenie powietrza atmosferycznego, poza negatywnym wpływem na zdrowie człowieka, powoduje również niekorzystne zmiany we florze i faunie środowiska. Degradacja lasów iglastych jest najbardziej widocznym skutkiem wpływu zanieczyszczeń powietrza, a szczególnie dwutlenku siarki, na otaczającą nas przyrodę. Działania zanieczyszczeń powietrza dotyczą również przyrody nieożywionej. Przynieszonej korozji konstrukcji metalowych i betonowych najczęściej nie kojarzy się z występowaniem dwutlenku siarki i tlenków azotu w powietrzu, mimo że to właśnie związki są jej przyczyną.

Na obszarze gminy Nowe Miasto nad Wartą najpoważniejszym źródłem zagrożenia czystości powietrza jest dotychczasowa gospodarka ciepła. Dotyczna część toksycznych substancji emitowanych do atmosfery pochodzi z kotłowni domowych i osiedlowych oraz z innych indywidualnych palenisk. Lokalna skażenie atmosfery jest w pierwszym rzędzie pochodzenia bytowo-komunalnego, przemysł i komunikacja odgrywają tu znacznie mniejszą rolę.

W każdym sezonie grzewczym, na terenie naszej gminy, następuje znaczny wzrost emisji czterech podstawowych składników paliw węglowych: pyłów, dwutlenku siarki, tlenków azotu i tlenku węgla. Główną tego przyczyną jest powszechne stosowanie coraz gorszych gatunków węgla (charakteryzujących się niską kalorycznością i wysokim stopniem zanieczyszczenia) i prawie całkowite zaniechanie stosowania koksu. Spalanie przez nas węgiel zawiera do 4% siarki, jak również znaczne ilości substancji, będących po spalaniu składnikami zanieczyszczeń pyłowych — wysoka zawartość tych substancji posiada bezpośredni związek z niską gatunkowością węgla.

Paląc w piecu na ogół nie zdajemy sobie sprawy z tego, jak toksyczne są substancje emitowane do atmosfery w wyniku spalania węgla i jak dalece stan naszego zdrowia oraz otaczającej nas przyrody zależy od obecności tych substancji w powietrzu. Nie tylko przemysł zatrąfa powietrze, ale i każdy z nas spalając w piecu węgiel, mimo, że zwykle całą winę za zły stan powietrza, którym oddychamy, zrzuca na przemysł.

Dokończenie na str. 7

Ślady osadnictwa olęderskiego w okolicach Nowego Miasta

Na mapach z przełomu dziewiętnastego i dwudziestego wieku obejmujących teren naszej gminy niektóre miejscowości mają nazwy dwuczłonowe. W zależności od tego, czy jest to mapa niemiecka czy polska, występują określenia „Hauland” lub „Olędry”. Na mapie niemieckiej z 1898 roku na przykład są wioski Boguszyn Hauland, Kruczyn Hauland i Chromiec Hauland, zaś na polskiej mapie powiatu jarocińskiego z 1911 r. jest wieś Radlińskie Olędry.

Żeby wyjaśnić dlaczego takie były wówczas nazwy Boguszynka, Kruczynka, Radlińca i części Chromca trzeba cofnąć się do wieku osiemnastego. Wtedy to w Wielkopolsce miała miejsce kolonizacja znana jako osadnictwo holenderskie albo w brzmieniu polskim olęderskie.

Pierwsze takie osady w Polsce powstały na Żuławach gdańskich. Osadnicy z Holandii przynieśli tam umiejętności osuszania błot i gruntów nizinnych. Walka z żywiołem, jakim bywa woda wymagała ścisłego współdziałania wszystkich osadników. Przerwanie tamy na polu jednego nie było problemem indywidualnym, ale zagrażało całemu osiedlu i wymagało wspólnej akcji. Olędrzy wytworzyli formę samorządu, w którym wszyscy mieli równy głos w sprawach wsi a urząd soltysa był nie dziedziczny lecz wybieralny i nie wiązał się z uprzywilejowaniem. Dzięki wybieralnemu przedstawicielstwu gmina na zewnątrz występowała jako zwarta i solidarna społeczność. W obrębie wsi zaś panował spokój i porządek.

Cechy te sprawiały, że osadnictwo olęderskie popierała szlachta, która po zniszczeniach i spustoszeniach spowodowanych przez wojny dążyła do zapewnienia stałych dochodów ze swych dóbr.

W Wielkopolsce początek tego osadnictwa miał miejsce pod koniec XVI i na początku XVII wieku, ale nasilenie nastąpiło w następnym stuleciu. Nowe wsie

powstawały na nie uprawianych nieużytkach lub karczunkach leśnych a także na miejscu wcześniej opustoszałych osiedli. W dawnym powiecie kościańskim, do którego należała wówczas zachodnia część dzisiejszej gminy Nowe Miasto, wszystkie osady olęderskie powstały w latach 1701—1795. Warto przy tym zaznaczyć, że 57 powstałych na tym terenie wsi, 17 położonych było w pasie między Śremem a Nowym Miastem. Jak już wspomniałem, pierwsze osady zakładali autentyczni Holendrzy. W XVIII wieku natomiast często osadnikami byli Niemcy a także Czesi i Polacy.

Pierwsza wzmianka źródłowa o Chromieckich Olędrach pochodzi z 18 listopada 1748 roku. Boguszynskie Olędry powstały w 1762 a Radlińskie w 1775 roku. Daty lokacji Kruczynskich Olędrów nie udało się ustalić.

W jarocińskim muzeum zachował się niezmiernie cenny i ciekawy dokument związany z osadnictwem olęderskim. Jest to akt sporządzony 6 marca 1775 r. w Koźminie przez Elżbietę z Branieckich Księżnę Sapieżynę i dotyczy sprowadzenia przez nią Holendrów do swych dóbr w okolicach Radlińca. Zagląając do niego można poznać początki wsi Radlińiec.

Dokument zaczyna się od stwierdzenia, że grupa osadników holenderskich poprzez swego przedstawiciela zwróciła się do Elżbiety Sapieżyny o zezwolenie na założenie wsi w należących do niej lasach. Jest też zgoda właścicielki i jej sugestia by miejscowość ta nazywała się Elźbiecin. Oto oryginalny tekst dotyczący tych kwestii:

Wszem w obec y Każdemu z osobna komu o tym wiedzieć będzie należało na terazniejsze y Potomne czasy czynnie wiadome, Iż Uczciwi Holendrowie chcą osiąść w Lasach moich Radlińskich przez obranego od siebie Uczciwego Krystyana Niedziałkę za Annamera czyli orendziela suplikowali mi abym (...) Wsi założenia yoneyem Holen-

drami osadzenia pozwoliła, ku którey Ja prosbie przychylaiąc się (...) Wies Elźbiecin zwane założyć y Holendrami osadzić pozwoliłam.

Wyznaczono obszar lasu pod wykarczowanie. Na każdego osadnika przypadała jedna włóka. Tak nazywała się ówczesna miara powierzchni równa około 16,8 ha. Teren, na którym zlokalizowana została nowa osada, określono w następujący sposób: **Te zaś wyznaczenie Lasów ma być Kōncami Chub iednemi od Granicy Mieszkowskiej, drugiemu Kōncami od Folwarku Dąbrowy y Drogi z Dąbrowy do Radlińa idącej, bokiem iednym od Granicy Klenieckiej czyli Nowego Miasta, drugim zaś bokiem od Lasów tychże moich Radlińskich które miejsce daie y osiadać na potomne czasy pozwałam.**

Po zapłaceniu po Czerwonych Złoty Trzy ustępnego osadnicy mogli wznosić domy i zabudowania gospodarskie używając drewna pozyskiwanego z wycinanego lasu. Zastrzeżono jedynie, że z każdej włóki po 12 drzew miało pozostać do dyspozycji właścicielki.

Prócz ziemi pod uprawę przewidziano także w zwyczaj Holendrów pod Karczmę pól Włóki Lasu na pole wyrabiać. Ustalono przy tym, że karczmę na miejscu wyznaczonym w Czasie trzyletnym zbudują, y w niey Gościnnego osadzą biorąc mu do Szyńku Trunki, Wódki z Miłcucha mego Koźmińskiego.

Na siedem lat osadnicy zwolnieni byli z czynszów. Po tym czasie opłaty roczne miały wynosić osiemdziesiąt złotych od włóki. Ponadto w dokumencie zapisano, że ogólną kwotę za wszystkie grunty wieś miała płacić łącznie. Na osadnikach ciążył też obowiązek odrobku. W Żniwa zaciągu z Każdej Włóki z Sierpami po Dni Sześć co rocznie odbywać na Lanach moich winni będą. Wolne od czynszu były: pół włóki soltysa i ćwierć włóki nauczyciela.

O planowanym obszarze krajobrazu chronionego w gminie

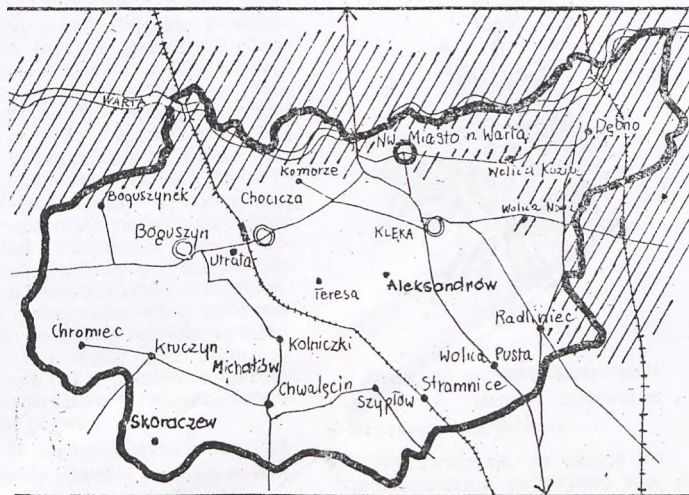
Wobec niebezpieczeństw i zagrożeń środowiska naturalnego istnieje potrzeba objęcia ochroną w skali kraju, województwa, gminy obszarów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym. Stąd projekt „Kompleksowego Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych” omówiony w artykule dr K. Kasprzaka.

Dotychczas ochroną objęty był w naszej gminie rezerwat „Dębno n. Wartą”, parki podworskie i pomniki przyrody (omówione w 7—8 nr „WL”). Obecnie czynione są starania o objęcia ochroną obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych jako tzw. „terenów chronionego krajobrazu”. W jego skład proponuje się włączyć tereny ciągnące się wzdłuż Warty, stanowiące fragment Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej oraz wschodnie i północno-wschodnie obszary gminy będące częścią tzw. „Szwajcarii Zerkowskiej”. Zajmują one obszar 2,5 tys. ha i stanowią około 20% powierzchni gminy. Zamieszczony szkic ukazuje tereny mające podlegać ochronie (powierzchnia zakreślona).

między jego elementami składowymi: wodami, lasami, obszarami użytkowymi przez rolnictwo i przeznaczonymi pod zabudowę. Gdy równowagi tej zabraknie, następuje degradacja, która odbija się na efektach produkcji rolnej, warunkach życia, a przede wszystkim zdrowiu ludzi i zwierząt.

Obszary Pradoliny Warty, mające być przedmiotem ochrony, stanowią rezerwat wód podziemnych dla całego regionu. Przy kłopotach z zapatrzeniem w wodę, jakie obecnie odczuwamy, systematycznym obniżaniem poziomu wód gruntowych, postępującym stepowaniem Wielkopolski, sprawy tej nie możemy niedocenić.

Szczególna rola w zachowaniu równowagi ekologicznej przypada lasom i terenom zadrzewionym — parkom przydworkim i pałacowym, zadrzewionym przydrożnym i śródpolnym. Mają one zasadnicze znaczenie dla tworzenia mikroklimatu lokalnego, poprawiają nawodnienie, chronią tereny rolnicze przed szkodliwym działaniem wiatrów. Znaczne partie lasów pełnią też istotną ro-

Planowany obszar krajobrazu chronionego

Jako rezerwat (ściśły lub częściowy) przewiduje się uznać część Łęgów Nadwarciańskich w pobliżu Roguska (3 km poniżej mostu na Warcie) o szczególnych walorach; zbocze opadające do koryta rzeki, porośnięte w dolnej partii lasami gładowymi, z podchodzącym pod skraj lasu starorzeczem.

Dla zachowania równowagi ekologicznej środowiska konieczne jest utrzymanie pewnych stałych relacji

lę wodochronną, zaś na stromych zboczach (np. w rejonie Wólki Koziej, Komorza czy Roguska) mają znaczenie glebochronne. Dla utrzymania równowagi ekologicznej zalesienie powinno wynosić około 30%. Województwo poznańskie należy do najmniej zalesionych — lasy zajmują tu zaledwie 20% powierzchni. Taki też odsetek stanowią one w naszej gminie.

Stęszewskie Zakłady Meblarskie „STEMEB”

Z KIEROWNIKIEM ZAKŁADU
STANISŁAWEM MAZURKIEM
WYWIAD PRZEPROWADZIŁ
MIECZYSLAW RZEPKA

— Co należałoby wiedzieć o zakładzie, którego historia sięga okresu przedwojennego, a który znajduje się w Nowym Mieście przy ul. Sremskiej?

— Nasz zakład jako jeden z trzech wchodzi w skład Stęszewskich Zakładów Meblarskich STEMEB. Zatrudniamy 31 pracowników oraz 14 uczniów. Praca odbywa się na jedną zmianę. Produkujemy standardowe meble kuchenne i świadczymy usługi stolarskie. Struktura organizacyjna zakładu zgodna jest z przebiegiem procesu technologicznego. Mamy więc dział obróbki mechanicznej, szlifiernię i malarnię, dział montażu oraz dział usług. Park maszynowy, którym dysponujemy, jest w znacznym stopniu wyeksploatowany i w obecnej chwili nie ma widoków na to, aby znalazły się środki na jego gruntowną modernizację.

— Jak zatem wygląda sytuacja finansowa zakładu?

— Sytuacji tej nie można rozpatrywać w oderwaniu od stanu finansów pozostałych dwóch zakładów wchodzących w skład STEMEB-u. Najważniejsze jest to, że w chwili obecnej mamy zbyt na nasze wyroby i to przekraczający nasze możliwości produkcyjne, np. w czerwcu sprzedaliśmy mebli kuchennych za 290 mln zł., w lipcu za 310 mln zł., a w sierpniu za 510 mln zł. Sytuacja ta, mimo zarobków znacznie poniżej średniej krajowej (pracownicy nasi zarabiają ok. 1,1 mln zł miesięcznie), daje jednak gwarancję zatrudnienia, co przy obecnym bezrobociu jest sprawą bardzo ważną. Fakt, że nie stać nas w tej chwili na modernizację zakładu, ale chyba jednak jesteśmy na dobrej drodze.

— Wiele zakładów nie zdołało się jeszcze dostosować do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej. Wy zdaje się macie to już za sobą.

ISTNIAŁO PONAD 300 LAT

Ciekawą kartę historii Nowego Miasta nad Wartą są dzieje Kurkowego Bractwa Strzeleckiego. Istniało ono ponad trzyset lat, od 1637 roku do wybuchu II wojny światowej. Po wojnie bractwa strzeleckie nie przystawały już do modelu odgórnie tworzonych i sterowanych organizacji społecznych i decyzjami administracyjnymi dokonano ich likwidacji.

Początki bractw strzeleckich w Wielkopolsce sięgają średniowiecza. Bractwo w Poznaniu jako datę swego powstania podawało rok 1253, ale bardziej prawdopodobne jest przyjęcie początku działalności organizacji strzeleckich na drugą połowę XIV wieku. Istnienie bractw wiązało się z koniecznością doskonalenia umiejętności strzeleckich przez rzemieślników, którzy jako członkowie cechów mieli obowiązki obrony odcinków murów miejskich.

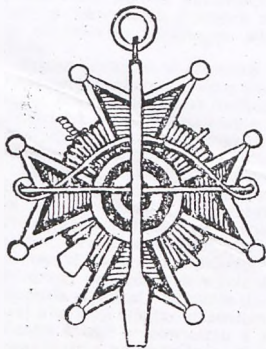
Bractwa kurkowe istniały we wszystkich okolicznych miastach a nowomiejskie powstało jako jedno z pierwszych. Jego statut pochodził z 1637 roku i nadany został przez króla Władysława IV, który dostrzegając dużą rolę wojskowo-obronną tych organizacji. „Wszem wobec każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy oznajmujemy, iż upatrując niebezpieczeństwo miast i miasteczek naszych śląskich granicom podległych, aby tym bezpieczniejszą obronę czasu niebezpieczeństwa mieć mogły, do której i nauka strzelecka nie mniej jest potrzebna przeto (...) w pomienionym mieście Bractwo Strzeleckie fundować pozwoliliśmy”.

W siedemnastym wieku powstały również bractwa w Śremie (1636), Środzie (1637) i w Żerkowie (1693). W pozostałych pobliskich miastach organizacje te utworzone zostały w wieku dziewiętnastym: Mieszków i Książ — 1818, Jarocin — 1860 i Jaraczewo — 1880. Działalność bractwa w Miłosławiu datuje się od 1927 roku.

W okresie zaborów bractwa dążyły do zachowania polskiego charakteru i trzeba przyznać, że na Ziemi Jarocińskiej wysiłki te

uwieńczone zostały sukcesem. Liczne zachowane dokumenty i pamiątki świadczą, że mimo starań władz pruskich, kultywowały one tradycję, która pozwoliła na podjęcie szerokiej działalności po odzyskaniu niepodległości.

W 1937 roku Bractwo Kurkowe w Nowym Mieście obchodziło trzechsetletnie swego istnienia. Od tamtego jubileuszu upłynęło już ponad pięćdziesiąt lat a wydana wówczas publikacja jest nadal najpełniejszym opracowaniem dziejów miasta*. Książka ta przygotowana została miejscowymi siłami, zaś poszczególne rozdziały napisali: miejscowy roboszcz — ks. Jan Dybizbański, kierownik szkoły — Walenty Kędzierski i kierownik urzędu pocztowego — Antoni Kaźmierczak. Zestawy Cechmistrzów i Królów Kurkowych przygotował wiceprezes Bractwa — Bronisław Czarczynski.

Krzyż członkowski Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej.

Wydawało się, że okazją do przygotowania pełniejszej monografii miasteczka będą obchody 700-lecia Nowego Miasta w 1982 roku. Niestety tak się nie stało. Niektóre wnioski i twierdzenia zawarte w opracowaniu z 1937 roku zweryfikowały późniejsze badania. Wydawnictwo to trudno jednak przecenić. Dużą część dokumentów, z których korzystali ówcześni autorzy zginęła niestety bezpowrotnie i właśnie dzięki tamtej publikacji możemy się dziś do nich odwoływać.

Po jubileuszu pozostała także nazwa ulicy, przy której stała, wzniesiona wtedy, strzelnica Bractwa Kurkowego. Została ona rozebrana, gdy zaczęto wznosić osiedle położone między ulicą Strzelecką a Placem 700-lecia.

Aby przypomnieć atmosferę uroczystości, jakie miały miejsce 22 sierpnia 1937 roku zacytujmy fragment notatki prasowej, zamieszczonej wówczas w „Gazecie Jarocińskiej”.

„Uroczystość podjęta podudką. O godz. 9.30 solenne nabożeństwo w intencji jubileuszu odprawił ks. dziekan Piotrowski z Książa, okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prob. Dybizbański. Po nabożeństwie odbyła się defilada oddziałów i pocztów sztandarowych z 11 placówek okręgu poznańskiego przed władzami z p. starostą Niedziałkowskim, kpt. Warmuzkiem, kap. Zychem, ppor. Wysockim na czele. Poświęcenia nowowynbudowanej strzelnicy dokonał po defiladzie ks. dziekan, po czym w sali p. Szymankiewicza odbyła się uroczysta jubileuszowa akademicka (...) i podejmowano gości obiadem, podczas którego (...) wznoszono szereg toastów i gratulacji. Po południu na nowoposwięconej strzelnicy, przy koncercie doborowej orkiestry wojskowej z Pleszewa, rozpoczęto strzelanie do tarcz: jubileuszowej, honorowej i premiowej. Strzelania trwały dwa dni. W poniedziałek wieczorem o 19-tej ogłoszono wynik zawodów. Jubileuszowym królem kurkowym okręgu poznańskiego został p. Merweg z Poznania. (...) Uroczystości jubileuszowe mimo deszczu i fatalnej niedzielnej pogody zgromadziły liczne rzesze publiczności z zainteresowaniem śledzącej, na wysokim poziomie organizacyjnym postawione, imprezy.

I tylko żał, że nie ma już Bractwa Kurkowego. A może jednak...

Eugeniusz CZARNY

*) Dzieje Nowegomiasta n. Wartą i jego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego z okazji Trzechsetlecia Bractwa.